ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

____Պատմության____
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ֆ.Վ.Մովսիսյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 9

« 23 » հունվարի, 2024 թ.

Պ/Մ-001 - ՄԵՐՁԱՎՈՐԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ ______022201.00.7_Պատմություն________
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ ______022201.01.7_Պատմություն ________
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ _______մագիստրոս____________________
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ ______պատմություն____________________
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ _______առկա____________________________
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա _1-ին կուրս, 2-րդ կիսամյակ____

Դասախոս(ներ)՝ __Ղուլյան Յուրիկ __________________________
/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե Yura.ghulyan@mail.ru

Վանաձոր- 2024թ.

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

«Մերձավորարևելյան արդի հիմնախնդիրները» դասընթացը կարևորվում է պատմության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 022201.01.7 – Պատմություն կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

1.Առարկան նպատակ ունի ընդլայնել ուսանողների մասնագիտական առարկայական ոլորտին սերտ առնչվող գիտելիքների շրջանակը:

2.Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները պատմության վերաբերյալ:

3.Ուսանողներին սովորեցնել գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:
4.Նախապատրաստել մանկավարժական հետագա գործունեության:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Մերձավորարևելյան արդի հիմնախնդիրները»» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների տեսական գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների առկայությունը

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունքները

«Մերձավորարևելյան արդի հիմնախնդիրները» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

Ա. Գիտելիք և իմացություն

1. Եկրորդ աշխարհամարտի ավարտից հետո ՄերձավորԱրևելքում տեղի ունեցած աշխարհաքաղաքական փոփոխությունների, հակամարտությունների, արդի հիմնախնդիրների իմացություն

Բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Պատմական դարակազմիկ իրադարձությունների ու երևույթների մեկնաբանման, դրանց նկատմամբ սեփական կարծիք արտահայտելու, պատմական փաստերը համադրելու, համեմատելու, վերլուծելու և երևույթները համակողմանիորեն գնահատելու կարողություն,

2. Պատմական հիմնախնդիրը տարբեր տեսանկյուններից դիտարկելու, դրա լուծման հնարավոր եղանակներն ուսումնասիրելու ու լուծումներ գտնելու կարողություն
3. Պատճառահետևանքային կապերի վերհանման միջոցով պատմական գործընթացների ընթացքը կանխորոշելու կարողություն, պատմական զարգացումները և աշխարհաքաղաքական իրադրությունը վերլուծելու ունակություն
4. Պատմության ուսումնասիրության ընթացում նորագույն մեթոդների, հնարների, տեխնոլոգիաների կիրառման ունակություն, անկախ հետազոտության մեթոդներին տիրապետման հմտություններ, հետազոտության արդյունքների մեկնաբանման կարողություն
5. Պատմամշակութային գործընթացի, հասարակական առաջադիմության հիմնախնդրի լուսաբանման գործում պատմության դասավանդման դերի ու նշանակության գիտակցում:

6. պատմության և հարակից գիտակարգերի ներկայացուցիչների համար գործնական պարապմունքներ կազմակերպելու կարողություն՝ բացատրելու անցյալի և ներկայի պատմական իրողությունները՝ ըստ տարբեր գիտակարգերի արդյունքների։

7. սկզբնաղբյուրների ու մասնագիտական գրականության մշակման և ստացված արդյունքների վերլուծության ու ընդհանրացման մեթոդաբանություն կիրառելու կարողություն։

8. պատմության խնդիրների ուսումնասիրման արդիական մեթոդների, գիտահետազոտական և գիտամանկավարժական տարասեռ մոտեցումների վերաբերյալ առաջարկությունների փաթեթ մշակելու կարողություն

9. հետազոտության արդյունքների մշակման, գիտական ակնարկների, ռեֆերատների, հաշվետվությունների և ելույթների ձևակերպման եղանակները գործնականում կիրառելու, գիտական հոդվածներ գրելու և հրապարակելու (նաև առնվազն մեկ օտար լեզվով)կարողություն:

10. Մասնագիտական հաջող գործունեություն իրականացնելու կարողություն:

Գ. Հաղորդակցման, ՏՀՏ և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

1. մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոններին հետամուտ՝ մասնագիտական հաղորդակցման միջոցները կիրառելու կարողություն ՝ ազգային և միջազգային մակարդակներում մասնագիտական և ոչ մասնագիտական լսարանի հետ հաղորդակցվելու և հետազոտության արդյունքներն ուեզրակացությունները ներկայացնելու և հիմնավորելու նպատակով:

2. մայրենի և առնվազն մեկ օտար լեզվով հաղորդակցվելու, արդյունավետ բանակցելու, մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը

գիտահետազոտական և մանկավարժական խնդիրները և գնահատել դրանց լուծման համար անհրաժեշտ ռեսուրսները, ուղիներները և նպատակները ներկայացնելու և բացատրելու կարողություն:

3. նոր և բարդ խնդիրների լուծման և համապատասխան ոլորտում հետազոտությունների իրականացման համար տեղեկատվական և հաղորդակցման տեխնոլոգիաներ կիրառելու կարողություն :

4. մարդկային ռեսուրսների կառավարման և պլանավորման գործընթացները կազմակերպելու կարողություն :

5. մասնագիտական և/կամ միջմասնագիտական ոլորտներին առնչվող քանակական ու որակական տվյալների խորը վերլուծություն և գնահատում իրականացնելու կարողություն՝ ոչ ամբողջական կամ սահմանափակ տեղեկատվության պայմաններում եզրահանգումներ անելու և որոշումներ կայացնելու նպատակով:

Դ. Ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ

1. Թիմային աշխատանքի, անհատների և խմբերի հետ հաղորդակցվելու, միջանձնային դրական հարաբերություններ ստեղծելու, փոխըմբռնում դրսևորելու և մարդկանց հետ համագործակցելու կարողություն

2. Փաստերը վերլուծելու և սինթեզելու, յուրացված գիտելիքները տրամաբանորեն և հետևողականորեն ներկայացնելու, գործնականում կիրառելու կարողություն, նոր տեղեկատվությունը ընկալելու և ճիշտ մեկնաբանելու կարողություն

3. Առարկայական ոլորտում ինքնուրույնություն և ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու կարողություն

4. Սեփական գործի կարևորությունը գիտակցելու, դրա նկատմամբ պատասխանատվություն և պարտաճանաչություն դրսևորելու, սեփական հետազոտության արդյունքները մեկնաբանելու, ձեռք բերած գիտելիքները ստեղծագործաբար օգտագործելու կարողություն

5. Սովորողների իմացական ակտիվության, ստեղծագործական կարողությունների զարգացման կարողություն

6. մասնագիտական գործունեության ընթացքում տարբեր ոլորտներից ստացած մեծածավալ տվյալների (որակական և քանակական) համադրմամբ նոր գաղափարներ առաջադրելու, պատմագիտական հետազոտությունների շարունակական բարելավումը ապահովելու կարողություն:

7. պատմության և հարակից գիտակարգերի հնարավոր փոխազդեցությունները ընկալելու և դրանք պատմագիտական աշխատանքներ պլանավորելու, նախագծելու և իրականացնելու ժամանակ հաշվի առնելու ունակություն:

8. պատմագիտական նոր հայեցակարգերը, տեսությունններն ու մեթոդները հետազոտելու, ձևակերպելու և հիմնավորելու, ոլորտի տեսական կամ գործնական խնդիրների լուծման նորարարական և ստեղծագործական մոտեցումներ առաջադրելու կարողություն:

9. տեղական և համաշխարհային պատմամշակութային գործընթացների ըմբռնման հարցում պատմության դասավանդման դերն ու նշանակությունը, սեփական գործի կարևորությունը ընկալելու և դրա նկատմամբ պատասխանատվություն և պարտաճանաչություն դրսևորելու ունակություն:

Ե. Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն

1. պատմության ոլորտի առաջանցիկ խնդիրների և գործընթացների հետազոտությունը համակարգելու ունակություն՝ նոր գիտական գիտելիքի ստեղծման նպատակով:

2. թիմային աշխատանքները ինքնուրույն կառավարելու և թիմում այլոց աշխատանքի համար մասնագիտական պատասխանատվություն ստանձնելու կարողություն:

3. տեքստերն ու փաստաթղթերը՝ ըստ մասնագիտության սկզբունքների մեկնաբանելու, ծանոթագրելու և խմբագրելու կարողություն:

4. իր գործունեությամբ ազգային արժեհամակարգի, պատմամշակութային փորձի և համամարդկային արժեքների տարածմանը նպաստելու կարողություն:

5. իր կրթական կարիքները ինքնուրույն բացահայտելու ունակություն՝ գիտելիքի իմաստավորված կիրառությունը և ինքնազարգացումը խթանելու համար, իր հմտությունների ու կարողությունների շարունակական զարգացումը պլանավորելու կարողություն:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.

«Մերձավորարևելյան արդի հիմնախնդիրները» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել իր մասնագիտական գործունեության ընթացքում, դպրոցում, արխիվում, թանգարանում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և պատմության ուսումնասիրման բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարություն (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	5 կրեդիտ/120 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	42	
Գործնական աշխատանք		
Սեմինար պարապմունք	18	
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	90	
Ընդամենը	150	
Ստուգման ձևը քննություն		

7. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար,* սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք:

9.Ուսումնառության մեթոդներն են մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն:

9. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների.

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Իսրայելի պետության ստեղծումը	4				
2.	Պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտության սկիզբը	2				
3.	1967թ. վեցօրյա պատերազմը	2				
4.	Պաղեստինյան քաղաքական և ռազմական կառույցները Լիբանանում (1958-1975թթ	2				
5.	Քաղաքացիական պատերազմը Լիբանանում	2				
6	Պաղեստինի խնդիրը 1970-1980-ական թվականներին	2				
7.	Քաղաքական մթնոլորտի բարելավումը Մերձավոր Արևելքում և արաբա-իսրայելական փոխհարաբերություններում	2				
8.	Իրաքը Սադամ Հուսեյնի կառավարման շրջանում: Պարսից ծոցի պատերազմը		2			
9.	ԱՄՆ-ի ներխուժումը Իրաք, Սադամ Հուսեյնի վարչակարգի տապալումը		2			
10.	Արաբական զարունը (Եգիպտոս, Սիրիա, Եմեն)	4	2			
11.	Մերձավորարևելյան կոնֆլիկտի քրդական շերտը	2	2			

12.	Նավթային գործոնն արաբական արևելքում		2			
13.	Ջրային հակամարտությունը Մերձավոր Արևելքում		2			
14.	Իսլամական արմատականություն, նրա դրսևորումները Մերձավոր Արևելքում		2			
15.	Քրդական գործոնի աշխարհաքաղաքական դերը	2				
16.	Քրդական հարցի ներկա վիճակը և զարգացման միտումները	2				
17.	Օսլո 1 համաձայնագիրը. Երուսաղեմի հիմնախնդիրը պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտությունում	2	2			
18.	Քաղաքական մթնոլորտի բարելավումը Մերձավոր Արևելքում և արաբա-իսրայելական փոխհարաբերություններում	2				
19.	Օսլո-2 համաձայնագիրըորպես պաղեստինյան հակամարտության կարգավորման հերթական քայլ:	2				
20.	Իսլամական արմատականություն, նրա դրսևորումները Մերձավոր Արևելքում : Արևմտականացման վտանգը իսլամական արմատականության ակտիվացման պատճառ :		2			
21.	Քրդարանի աշխատավորական կուսակցության (ՔԱԿ) ստեղծումը: Աբդուլլահ Օջալան:	2				
22.	Քրդական հարցի դրվածքը Թուրքիայում, Իրանում, Իրաքում, Սիրիայում: Քրդական հարցը մեծ տերությունների՝ ԱՄՆ-ի ու ԽՍՀՄ-ի դիվանագիտական հաշվարկների առարկա:	2				
23.	Քրդական ինքնավարության ստեղծումը Իրաքում:	2				
24.	Քրդական պետության ձևավորման հիմնախնդիրը. լոկալ, ռեգիոնալ և գլոբալ գործոնները	2				
25.	Գոլանի բարձունքների խնդիրը	2				
26.	Թրամփի մերձավորարևելյան պլանը.	2				

	Ընդհամենը՝ 46+18	42	18			

10. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Ասիայի ¨ Աֆրիկայի երկրների նոր պատմություն (Աջամբայի խմբագրությամբ), Եր¨ան,	1975
2.	Ասիայի ¨ Աֆրիկայի երկրների նորագույն պատմություն (Յուր¨ի խմբագրությամբ), Եր¨ան,	1982
3.	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, Եր¨ան,	2006
4.	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 4, Եր¨ան,	2007
5.	Հովհաննիսյան Ն., Իրան, այաթոլլահ Խոմեյնիի դարաշրջանը, Եր¨ան,	
6.	Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Եր¨ան,	2003
7.	Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն, Եր¨ան,	2005
8.	Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան	2014
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Եր¨ան,	1975, 2003,2005, 2007, 2009:
2.	Միհո, Շ., Քրդական ազգային-ազատագրական շարժումները երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, Եր¨ան,	1965
3.	Պողոսյան Ս., Քրդերը ¨ հայկական հարցը, Եր¨ան,	1991
4.	Պրիմակով Ե., Մի դավադրության պատմություն,	
5.	Գասպարյան Ա., Նոր միտումներ Միացյալ Նահանգների մերձավորար¨ելյան քաղաքականության մեջ 1978-1979թթ. իրանական հեղափոխությունից հետո, Երևան	, 2002
6.	Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.	2008

7.	Íовейшая история стран Àзии и Àфрики, ÕÕ век, часть 2, 1945-2000 , Ì.	2004.
8.	Çаяц Ä., Èз истории арабо-азраильского конфликта, Ì.	2000.
9.	Íикитина Ã., Ãосударство Èзраиль, Ì.	1968.
10.	Ïримаков Å., Àнатомия ближневосточного конфликта, Ì.	1978.
11.	Ãригорян Ã., Ïозиция Ñирии в ближневосточном конфликте, Åреван,	1989.
12.	Õолодная война 1945-1963гг., Ñборник статей, Ì.,	2003.
13.	Ìеждународные конфликты, Ì.,	1972.
14.	Èстория Êурдистана, Ì.,	1999.
15.	Ãасратян Êурды Òурции в новейшее время, Åреван,	1990.

1. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն
1.	*Իսրայելի պետության ստեղծումը*	Ներկայացնել Սիոնիզմի գաղափարախոսության ձ¨ավորման պատմությանը,«Ազգային տունե հիմնելու վերաբերյալ Բալֆուրի հրեաներին տված խոստմանը: Ներկայացնել Պաղեստինի դրությունը Մեծ Բրիտանիայի մանդատի ներքո, Հրեաների ներգաղթը Պաղեստին:Տալ Մանդատային իշխանությունների հրեամետ գործելակերպի բնութագիրը, Արաբական Բարձրագույն Կոմիտե կազմակերպության գործունեությունը,Արաբների պայքարը Պաղեստինում:	4	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,, Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Ասիայի ¨ Աֆրիկայի երկրների նորագույն պատմություն (Յուր¨ի խմբագրությամբ), Եր¨ան, 1982: Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.

		«Սպիտակ թուղթ-ը» ներկայացնել որպես խնդրի կարգավորման տարբերակ: Պաղեստինը հրեական ու արաբական մասերի բաժանելու վերաբերյալ ՄԱԿ-ի 1947 թվականի 181/II բանաձ¨ի ընդունումը:		
2.	Պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտության սկիզբը	Ներկայացնել Արաբա-իսրայելական առաջին պատերազմը, Իսրայելի հաղթանակը, նրա կողմից Պաղեստինի արաբների հողերի մի մասի զրավումը: Տալ հարևան արաբական երկրներ Պաղեստինցի գաղթականների հարկադրական գաղթի,Պաղեստինի ազգային խորհրդի (ՊԱԽ) և Պաղեստինի ազատագրությանկազմակերպություն (ՊԱԿ-ի) ստեղծման պատմությունը :Ներկայացնել Պաղեստինյան Ազգային խարտիան, ՖԱԹՀ-ի ստեղծումը:	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Ասիայի ¨ Աֆրիկայի երկրների նորագույն պատմություն (Ցուր¨ի խմբագրությամբ), Եր¨ան, 1982: Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
3.	1967թ. վեցօրյա պատերազմը	Ներկայացնել Իսրայելի ռազմական հաղթանակը: Պատերազմի հետ¨անքներն ու անմիջական ազդեցություն Պաղեստինի հարցի վրա: Իսրայելական զորքերի կողմից Ղազայի շրջանի, Ար¨ելյան Երուսաղեմի ու Հորդանան գետի ար¨մտյան ափի զրավումը: ՖԱԹՀ-ի նախագահ Յասիր Արաֆաթը ՊԱԿ-ի գործադիր կոմիտեի նախագահ: «Ս¨ սեպտեմբերը»: Պատերազմական գործողությունները պաղեստինյան ռազմական ուժերի ¨ Հորդանանի կանոնավոր բանակի միջ¨: Հորդանանից պաղեստինյան բոլոր կառույցների դուրս բերումը:	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Ասիայի ¨ Աֆրիկայի երկրների նորագույն պատմություն (Ցուր¨ի խմբագրությամբ), Եր¨ան, 1982: Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
4.	Պաղեստինյան քաղաքական ¨ ռազմական կառույցները Լիբանանում (1958-1975թթ	Ներկայացնել իրադրությունը Լիբանանում Քաղաքացիական պատերազմի նախօրեին:Կրոնական ու քաղաքական ուժերի հարաբերությունների սրումը, դրա վերածվելը ռազմական բախումների :	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4, Երևան, 2006,2007 Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Ասիայի ¨ Աֆրիկայի երկրների նորագույն

				պատմություն (Յուր¨ի խմբագրությամբ), Եր¨ան, 1982: Đîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
5.	Քաղաքացիական պատերազմը Լիբանանում	Ներկայացնել քաղաքացիական պատերազմի սկիզբը, ընթացքը, ավարտը, պատերազմի նկատմամբ Լիբանանում տեղակայված պաղեստինյան զինված կազմավորումների դիրքորոշումը ու մասնակցությունը, Իսրայելի ու տարածաշրջանի մյուս պետությունների դիրքորոշումը Լիբանանում ընթացող գործողությունների նկատմամբ :	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006, 2007, , Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Ասիայի ¨ Աֆրիկայի երկրների նորագույն պատմություն (Յուր¨ի խմբագրությամբ), Եր¨ան, 1982: Đîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
6.	Պաղեստինի խնդիրը 1970-1980-ական թվականներին	Ներկայացնել ՊԱԿ-ի ճանաչումը որպես Պաղեստինի արաբ ժողովրդի միակ օրինական ներկայացուցիչ: Մերձավորար¨ելյան ¨ պաղեստինյան կոնֆլիկտի խաղաղ կարգավորման ուղղությամբ ԱՄՆ-ի ¨ ԽՍՀՄ-ի գործողությունների ակտիվացումը: «Հող` խաղաղության դիմացե լոզունգը: Նրա դրական արձագանքը միջազգային հանրության կողմից: «Ֆահդի պլանըե: Պաղեստինյան հակամարտության լուծման ամերիկյան ծրագիրը: Ռեյգանի պլանի մերժումը ՊԱԿ-ի ¨ արաբական մյուս երկրների կողմից: «Բրեժն¨ի պլանըե: «Ինթիֆադայիե սկիզբը: Պաղեստինի ազգային խորհրդի կողմից Պաղեստինի անկախության մասին հռչակագրի ընդունումը:	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006, 2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան,2003, Đîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
7.	Քաղաքական մթնոլորտի բարելավումը Մերձավոր Ար¨ելքում ¨ արաբա-	Ներկայացնել Մերձավոր Ար¨ելքի կոնֆլիկտների կարգավորմանը նվիրված Մադրիդում հրավիրված	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների

	իսրայելական փոխհարաբերություններում	միջազգային կոնֆերանսը, ՊԱԿ-ի ¨ Իսրայելի միջ¨ Օսլոյում1991 թվականի գաղտնի բանակցությունները, «Պաղեստինի ժամանակավոր ինքնավարության սկզբունքների վերաբերյալ Հռչակագրիե ստորագրումը: Օսլո 2 համաձայնագիրը ներկայացնել որպես պաղեստինյան հակամարտության կարգավորման հերթական քայլ: Անդրադառնա արաբական ար¨ելքում լԽաղաղության գործընթացին(1990-2000թթ.):Ներկայացնել Ինթիֆադայի երկրորդ փուլի սկսվելը, Ինթիֆադան ճնշելու Իսրայելի խիստ ու կոշտ ռազմական քայլերը, Պաղեստինյան ինքնավարության ենթակառույցները ոչնչացնելու Իսրայելի քաղաքականությունը: Անդրադառնալ«Ճանապարհային քարտեզիե պլանի առաջադրման պատմությանը:Երուսաղեմի հիմնախնդիրը ներկայացնել, որպեսպաղեստինա-իսրայելական հակամարտության կարգավորման գործընթացի կար¨որ բաղադրիչ:		նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան,2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.7, 12,24, 25, 25, Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
8.	Արաբական գարունը (Եգիպտոս, Սիրիա, Եմեն)	Ներկայացնել արաբական գարնան սկիզբը, դրա տարածումը, դրսևորումները Արաբական տարբեր երկրներում, Սիրիական հակամարտության սկիզբը, քաղաքացիական պատերազմից սիրիական հակամարտության վերածվելը արտաքին ուժերի ու Իսլամական պետության դեմ պայքարի:	4	Համացանց
9.	Մերձավորար¨ելյան	Ներկայացնել Քրդական հարցի առաջացումը,	4	Միհի, Շ., Քրդական ազգային-

	կոնֆլիկտի քրդական շերտը	թուրքական իշխանությունների կողմից քրդերի սպիտակ ցեղասպանության քաղաքականությունը, Քրդական ընդհատակյան կուսակցությունների ու կազմակերպությունների գործունեությունը:Ներկայացնել Քրդական աշխատավորական կուսակցության (ՔԱԿ) ստեղծումը, Աբդուլլահ Օջալանը իբր¨ կուսակցության նախագահ:		ազատագրական շարժումները երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն,Երևան, 2005, Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան, 2014, Ðîäèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
10.	Քրդական գործոնի աշխարհաքաղաքական դերը	Ներկայացնել քրդերի զինված պայքարը Թուրքիայում 1980-1990-ական թվականներին, քրդական հարցի դրվածքը Թուրքիայում, Իրանում, Իրաքում, Սիրիայում:	2	Միհի, Շ., Քրդական ազգային-ազատագրական շարժումները երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն, Երևան, 2005, Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան , 2014, Ðîäèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
11.	Քրդական հարցի ներկա վիճակը եվ զարգացման միտումները	Ներկայացնել քրդական հարցի նկատմամբ մեծ տերությունների՝ ԱՄՆ-ի ու ԽՍՀՄ-ի դիվանագիտական հաշվարկները, Իրաքում քրդական ինքնավարության ստեղծման պատմութունը:	2	Միհի, Շ., Քրդական ազգային-ազատագրական շարժումները երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն ,Երևան, 2005, Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան, 2014, Ðîäèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
12.	Օսլո 1 համաձայնագիրը	Ներկայացնել Մերձավոր Ար¨ելքի կոնֆլիկտների կարգավորմանը նվիրված Մադրիդում հրավիրված միջազգային կոնֆերանսը, ՊԱԿ-ի ¨ Իսրայելի միջ¨	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006, 2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան,2003,

		Օսլոյում1991 թվականի գաղտնի բանակցությունները, «Պաղեստինի ժամանակավոր ինքնավարության սկզբունքների վերաբերյալ Հռչակագրիե ստորագրումը:		Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.7, 12,24, 25, 25, Համացանց, Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
13.	Օսլո-2 համաձայնագիրը որպես պաղեստինյան հակամարտության կարգավորման հերթական քայլ:	Ներկայացնել Օսլո 2 համաձայնագիրը, որպես պաղեստինյան հակամարտության կարգավորման հերթական քայլ: Անդրադառնալ արաբական ար¨ելքում Խաղաղության գործընթացին(1990-2000թթ.):Ներկայացնել Ինթիֆադայի երկրորդ փուլի սկսվելը, Ինթիֆադան ճնշելու Իսրայելի խիստ ու կոշտ ռազմական քայլերը, Պաղեստինյան ինքնավարության ենթակառույցները ոչնչացնելու Իսրայելի քաղաքականությունը: Անդրադառնալ «Ճանապարհային քարտեզիե պլանի առաջադրման պատմությանը:	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, h. 3, h.4, Երևան, 2006, 2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան,2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.7, 12,24, 25, 25, Համացանց,
14.	Երուսաղեմի հիմնախնդիրը պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտությունում	Ներկայացնել Երուսաղեմի հիմնախնդիրը որպես պաղեստինա-իսրայելական հակամարտության կարգավորման գործընթացի կար¨որ բաղադրիչ:	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, h. 3, h.4,Երևան, 2006, 2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան,2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.7, 12,24, 25, 25, Համացանց,
15.	Քրդական հարցի դրվածքը Թուրքիայում, Իրանում, Իրաքում, Սիրիայում: Քրդական հարցը մեծ տերությունների` ԱՄՆ-ի ու ԽՍՀՄ-ի	Ներկայացնել քրդերի տեղաբաշխությունը տարածքաշրջանի երկրներում, նրանց քաղաքական կարգավիճակը, քրդական հարցի լուծման հնարավորությունները	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, h. 3, h.4, Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.7, 12,24, 25, 25, Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան , 2014, Համացանց, Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.

	դիվանագիտական հաշվարկների առարկա: Քրդական ինքնավարությունը Իրաքում:			
16.	Քրդական պետության ձևավորման հիմնախնդիրը. լոկալ, ռեգիոնալ և գլոբալ գործոնները	Ներկայացնել հիմնախնդրի պատմությունը, , դրան նպաստող մյուս կողմից արգելք հանդիսացող ռեգիոնալ և գլոբալ գործոնները	2	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006, 2007, , Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան , 2014,
16.	Գոլանի բարձունքների խնդիրը	Ներկայացնել Գոլանի բարձունքների խնդիրը . Գոլանի բարձունքների բնակչությունը, Գոլանի բարձունքների կարևորությունը, նրա ռազմավարական նշանակությունը:	2	Համացանց, մամուլ

1.1. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամա քանա կ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Իրաքը Սադամ Հուսեյնի կառավարման	ԲԱՍՍ կուսակցությունը իշխանության գլուխ, պետական հեղաշրջումը Իրաքում, Սադամ Հուսեյնի իշխանության գալը, նրա ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը, իրանա-իրաքյան պատերազմի	2	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006, 2007, , Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան,2003, Մերձավոր

	շրջանում: Պարսից ծոցի պատերազմը	սկիզբը, ընթացքը, ավարտը,			¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.
2.	ԱՄՆ-ի ներխուժումը Իրաք, Սադամ Հուսեյնի վարչակարգի տապալումը	Իրաքի ներխուժումը Քուվեյթ, Պարսից ծոցի պատերազմը, Դաշնակցային ուժերի ներխուժումը Իրաք 2003թվականին, Սադամ Հուսեյնի իշխանության տապալումը ու նրա մահապատիժը:	2	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006, 2007, , Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան,2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì., Համացանց մամուլ
3.	Արաբական գարունը (Եգիպտոս, Սիրիա, Եմեն)	Արաբական գարնան սկիզբը, դրա տարածումը, դրսևորումները Արաբական տարբեր երկրներում, Սիրիական հակամարտության սկիզբը, քաղաքացիական պատերազմից սիրիական հակամարտության վերածվելը արտաքին ուժերի ու Իսլամական պետության դեմ պայքարի:	2	բանավոր	Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ Համացանց , մամուլ
4.	Մերձավորար¨ելյան կոնֆլիկտի քրդական շերտը	Քրդական հարցի առաջացումը, թուրքական իշխանությունների կողմից քրդերի սպիտակ ցեղասպանության քաղաքականությունը, Քրդական ընդհատակյան կուսակցությունների ու կազմակերպությունների գործունեությունը:Ներկայացնել Քրդական աշխատավորական կուսակցության (ՔԱԿ) ստեղծումը, Աբդուլլահ Օջալանը իբր¨ կուսակցության նախագահ:	2	բանավոր	Միհի, Շ., Քրդական ազգային-ազատագրական շարժումները երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն,Երևան, 2005, Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան, 2014, .
5.	Նավթային գործոնն արաբական ար¨ելքում	Արաբներ ¨ նավթ հասկացությունների անքակտելիությունը: Պայքար ազգային հարստությունների համար: Արաբական երկրների կողմից նավթի` որպես ճնշման միջոցի օգտագործումը	2	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն. Արաբական երկրների պատմություն, հ.3, Եր., 2006 : Հովհաննիսյան Ն. Արաբական երկրների պատմություն, հ.4, Եր., 2007 :

		ԱՄՆ ¨ ար¨մտյան այլ երկրների վրա: Նավթը որպես քաղաքական զենք: Նավթը արաբական երկրների տնտեսական, սոցիալական, գիտական, մշակութային զարգացման, նրանց միջ¨ քաղաքական համագործակցության գործոն: Պարսից ծոցի ավազանին ու նավթային աղբյուրներին տիրանալու ամերիկյան միտումները:			Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Եր., 2003 : Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.26, Եր., 2007 : Ðîäðèãåñ À., Èñòîðèÿ ñòðан Àзии и Àфрики в новейшее время, Ì.Համացանց
6.	Ջրային հակամարտությունը Մերձավոր Ար¨ելքում	Ջրի պակասը Մերձավոր Ար¨ելքում՝ խոչընդոտ արդյունաբերական զարգացմանը: Տիգրիս - Եփրատյան, Նեղոսի, Հորդանան գետի ջրավազաններն ու Ար¨մտյան ափի արտեզյան աղբյուրներ: Ջրի պակասը, որպես մշտական ապակայունացնող գործոն:	2	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն. Արաբական երկրների պատմություն, h.3, Եր., 2006 : Հովհաննիսյան Ն. Արաբական երկրների պատմություն, h.4, Եր., 2007 : Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Եր., 2003 :Հարությունյան Կ., Պաղեստինյան հիմնախնդրի ջրային ասպեկտը, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.26, Եր., 2007, Համացանց
7.	Իսլամական արմատականությունը , նրա դրս¨որումները Մերձավոր Ար¨ելքում	Իսլամական արմատականությունը, նրա դրս¨որումները Մերձավոր Ար¨ելքում Ար¨մտականացման վտանգը իսլամական արմատականության ակտիվացման պատճառ :	2	բանավոր	Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.26, Եր., 2007 :Թ Համացանց
8.	Երուսաղեմի հիմնախնդիրը	Երուսաղեմի հիմնախնդիրը որպես պաղեստինա-իսրայելական հակամարտության կարգավորման	2	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, h. 3, h.4,Երևան, 2003,

	պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտությունում	գործընթացի կար¨որ բաղադրիչ:			Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան,2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Համացանց,
9.	Ար¨մտականացման վտանգը իսլամական արմատականության ակտիվացման պատճառ :	Իսլամական արմատական կազմակերպությունները ու նրանց գործունեությունը: Ահաբեկչությունը որպես պայքարի ձ¨: Իսլամական Կոնֆերանս Կազմակերպության ստեղծումը: Պետական մակարդակով իսլամական աշխարհը համախմբելու ԻԿԿ-ի ջանքերը:	2	բանավոր	Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.26, Եր., 2007 : Համացանաց

1.2. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Քրդական հարցի դրվածքը Թուրքիայում:	Ներիկայացնել քրդերի իրավական-քաղաքական դրությունը ժամանակակից Թուրքիայում	գրավոր	Կիսամյակի ընթացքում	բանավոր	Միոի, Շ., Քրդական ազգային-ազատագրական շարժումները երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան , 2014, ԼրՑՏՐՌÿ ԽցՐՊՌրՑՈվՈ, Ծ.,1999. թՈրՐՈՑÿվ ԽցՐՊօ ՁցՐՓՌՌ Չ վՏՁպռՔպպ ՉՐպՎÿ, ժՐպՁՈվ, 1990.Համացանց

2.	Քրդական հարցի դրվածքը Իրանում:	Ներիկայացնել քրդերի իրավական-քաղաքական դրությունը ժամանակակից Իրանում	գրավոր	Կիսամյակի ընթացքում	բանավոր	Միհի, Շ., Քրդական ազգային-ազատագրական շարժումները երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն, Երևան, 2005, Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան , 2014, ԼրՑՏՐՌÿ ԽցՐՊՌրՑՈվՈ, Ծ.,1999. թՈրՐՈՑÿվ ԽցՐՊօ ՁցՐՓՌՌ Չ վՏՉպռՔպպ ՉՐպՎÿ, ժՐպՉՈվ, 1990, Համացանց
3.	Քրդական հարցի դրվածքը Իրաքում,	Ներիկայացնել քրդերի իրավական-քաղաքական դրությունը ժամանակակից Իրաքում, քրդական ինքնավարությունը	գրավոր	Կիսամյակի ընթացքում	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Միհի, Շ., Քրդական ազգային-ազատագրական շարժումները երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, 2014, ԼրՑՏՐՌÿ ԽցՐՊՌրՑՈվՈ, Ծ.,1999. Համացանց

4.	Քրդական հարցի դրվածքը Սիրիայում	Ներիկայացնել քրդերի իրավական-քաղաքական դրությունը ժամանակակից Սիրիայում	գրավոր	Կիսամյակի ընթացքում	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, h. 3, h.4,Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Միհրի, Շ., Քրդական ազգային-ազատագրական շարժումները երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.7, 12,24, 25, 25, Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն, Երևան, 2005, Թուրքիայի հանրապետության պատմություն, Երևան , 2014, ԼրՑՏՐՌÿ ԽցՐՊՌրՑՈվՌ, Ծ.,1999. թՌրՐՌՑÿվ ԽցՐՊօ ՁցՐՓՌՌ Չ վՏՉպռՔպպ ՉՐպՎÿ, ժՐպՉՌվ, 1990.
5.	Սադամ Հուսեյնի իշխանության գալը	Ներյացնել ԲԱՍՍ կուսակցության իշխանության գլուխ գալը, պետական հեղաշրջումը Իրաքում, Սադամ Հուսեյնի իշխանության գալը, նրա ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը, ,	գրավոր	Կիսամյակի ընթացքում	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, h. 3, h.4,Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.7, 12,24, 25, 25,
6.	Իրանա-իրաքյան պատերազմը	Ներկայացնել իրանա-իրաքյան պատերազմի սկիզբը, ընթացքը, ավարտը	գրավոր	Կիսամյակի ընթացքում	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, h. 3, h.4,Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.7, 12,24, 25, 25, Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն, Երևան, 2005,
7.	Պարսից ծոցի պատերազմը:	Ներկայացնել Իրաքի ներխուժումը Քուվեյթ, Պարսից ծոցի պատերազմը:	գրավոր	Կիսամյակի ընթացքում	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, h. 3, h.4,Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, h.7, 12,24, 25, 25,Համացանց

8.	Սադամ Հուսեյնի իշխանության տապալումը	Ներկայացնել Դաշնակցային ուժերի ներխուժումը Իրաք 2003թվականին, Սադամ Հուսեյնի իշխանության տապալումը ու նրա մահապատիժը:	գրավոր	Կիսամյակի ընթացքում	բանավոր	Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, հ. 3, հ.4,Երևան, 2006,2007, Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր ¨ նորագույն պատմություն, Երևան, 2003, Մերձավոր ¨ Միջին Ար¨ելքի երկրներ ¨ ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25,Համացանց

2. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	Պրոյեկտոր,
Համակարգչային ծրագրեր	Համակարգիչ
Այլ	Քարտեզներ

11. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի:

11.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

11.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ

11.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

Հարցաշար

Առաջին միջանկյալ քննության հարցաշար

1.Սիոնիզմի գաղափարախոսության ձ¨ավորումը: «Ազգային տունե հիմնելու վերաբերյալ Բալֆուրի հրեաներին տված խոստումը:

2.Պաղեստինը Մեծ Բրիտանիայի մանդատի ներքո: Հրեաների ներգաղթը Պաղեստին:

3.Մանդատային իշխանությունների հրեամետ գործելակերպը: Արաբական Բարձրագույն Կոմիտե կազմակերպությունը: Արաբների պայքարը Պաղեստինում:

4.«Սպիտակ թուղթե-ը[a] խնդրի կարգավորման տարբերակ: Պաղեստինը հրեական ու արաբական մասերի բաժանելու վերաբերյալ ՄԱԿ-ի 1947 թվականի 181/II բանաձ¨ի ընդունումը:

5.Արաբա-իսրայելական առաջին պատերազմը: Իսրայելի հաղթանակը, նրա կողմից Պաղեստինի արաբների հողերի մի մասի զրավումը:

6.Պաղեստինի ազգային խորհրդի (ՊԱԽ) ¨ Պաղեստինի ազատագրության կազմակերպություն (ՊԱԿ-ի) ստեղծումը: Պաղեստինյան Ազգային խարտիան: ՖԱԹՀ-ի ստեղծումը:

7.1967 թ. հունիսյան վեցօրյա պատերազմը: Պատերազմի հետ¨անքներն ու անմիջական ազդեցություն Պաղեստինի հարցի վրա:

8.Պաղեստինյան քաղաքական ¨ ռազմական կառույցները Լիբանանում (1958-1975թթ.

9..Լիբանան պաղեստինցիների երկրորդ մեծ ներհոսքը: Բախումները պաղեստինյան զինված խմբավորումների ու լիբանանյան բանակի միջ¨:

10.Լիբանանա-պաղեստինյան զաղտնի համաձայնագրի ստորագրումը: ՊԱԿ-ի որպես ինքնուրույն գործոնի ճանաչման գործընթացը:

11.Պաղեստինցիների երրորդ ներհոսքը Լիբանան: Պաղեստինյան ռազմական կառույցները որպես Լիբանանի ներքաղաքական կյանքը ապակայունացնող գործոններից մեկը:

12.ՊԱԿ-ի ճանաչումը որպես Պաղեստինի արաբ ժողովրդի միակ օրինական ներկայացուցիչ: Մերձավորար¨եյան ¨ պաղեստինյան կոնֆլիկտի խաղաղ կարգավորման ուղղությամբ ԱՄՆ-ի ¨ ԽՍՀՄ-ի գործողությունների ակտիվացումը:

13.«Հող` խաղաղության դիմացե լոզունգը: Նրա դրական արձագանքը միջազգային հանրության կողմից: «Ֆահդի պլանըե:

14.Պաղեստինյան հակամարտության լուծման ամերիկյան ծրագիրը: Ռեյգանի պլանի մերժումը ՊԱԿ-ի ¨ արաբական մյուս երկրների կողմից: «Բրեժն¨ի պլանըե:

15.Ինթիֆադայի սկիզբը: Պաղեստինի ազգային խորհրդի կողմից Պաղեստինի անկախության մասին հռչակագրի ընդունումը:

Երկրորդ միջանկյալ քննության հարցաշար

1. Մերձավոր Ար¨ելքի կոնֆլիկտների կարգավորմանը նվիրված միջազգային կոնֆերանսի հրավիրումը Մադրիդում: 1991 թվականի գաղտնի բանակցությունները ՊԱԿ-ի ¨ Իսրայելի միջ¨ Օսլոյում: «Պաղեստինի ժամանակավոր ինքնավարության սկզբունքների վերաբերյալ Հռչակագրիե ստորագրումը:
2. Օսլո 2 համաձայնագիրը որպես պաղեստինյան հակամարտության կարգավորման հերթական քայլ: Խաղաղության գործընթացը արաբական ար¨ելքում (1990-2000թթ.):
3. Պայքարի նոր փուլ Պաղեստինի համար: Ինթիֆադայի երկրորդ փուլի սկսվելը:
4. Պաղեստինա-իսրաելական բանակցությունների ժամանակակից փուլը
5. Երուսաղեմի հիմնախնդիրը պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտության կարգավորման գործընթացում
6. Գոլանի բարձունքների խնդիրը
7. Թրամփի մերձավորարևելյան պլանը.
8. Մերձավորարևելյան կոնֆլիկտի քրդական շերտը
9. Քրդական գործոնի աշխարհաքաղաքական դերը
10. Քրդական հարցը մեծ տերությունների՝ ԱՄՆ-ի ու ԽՍՀՄ-ի դիվանագիտական հաշվարկների առարկա:
11. Իսլամական արմատականությունը :
12. Քրդական խնդիրը Թուրքիայում :
13. Քրդական խնդիրը Իրաքում :
14. Քրդական խնդիրը Սիրիայում :

15. Քրդական խնդիրը

Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

Ընդգրկված թեմաները.

- Իսրայելի պետության ստեղծումը
- Պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտության սկիզբը
- 1967թ. վեցօրյա պատերազմը
- Պաղեստինյան քաղաքական ¨ ռազմական կառույցները Լիբանանում (1958-1975թթ Քաղաքացիական պատերազմը Լիբանանում
- Պաղեստինի խնդիրը 1970-1980-ական թվականներին
- Քաղաքական մթնոլորտի բարելավումը Մերձավոր Ար¨ելքում ¨ արաբա-իսրայելական փոխհարաբերություններում

Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)

- **Ընդգրկվող թեմաները.**

- Օսլո 1 համաձայնագիրը
- Երուսաղեմի հիմնախնդիրը պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտությունում
- Օսլո-2 համաձայնագիրըորպես պաղեստինյան հակամարտության կարգավորման հերթական քայլ:
- Գոլանի բարձունքների խնդիրը
- Թրամփի մերձավորարեւելյան պլանը.
- Իսլամական արմատականությունը, նրա դրս¨որումները Մերձավոր Ար¨ելքում : Ար¨մտականացման վտանգը իսլամական արմատականության ակտիվացման պատճառ :
- Քրդական հարցի դրվածքը Թուրքիայում, Իրանում, Իրաքում, Սիրիայում: Քրդական հարցը մեծ տերությունների՝ ԱՄՆ-ի ու ԽՍՀՄ-ի դիվանագիտական հաշվարկների առարկա:
- Մերձավորար¨ելյան կոնֆլիկտի քրդական շերտը
- Քրդական գործոնի աշխարհաքաղաքական դերը
- Քրդական հարցի ներկա վիճակը և զարգացման միտումները

Գնահատման չափանիշները.

1. Սեմինար պարապմունքներ՝ առավելագույնը 40 միավոր:
2. Ընթացիկ ստուգումներ- գումարային առավելագույնը 40 միավոր
3. Ինքնուրույն աշխատանքը՝ առավելագույնը 20 միավոր:

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Պ/Մ-001 - ՄԵՐՁԱՎՈՐԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Մասնագիտություն` ______022201.00.7_Պատմություն________
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր` ______022201.01.7_Պատմություն ________
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան` _______մագիստրոս____________________

Վանաձոր 2024

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Պ/մ-001- Մերձավորաևելյան արդի հիմնախնդիրները			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	60	Դասախոսություն	42
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	90		
	Ընդամենը	150		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	«Մերձավորարևելյան արդի հիմնախնդիրները» *առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի.* 1. Ուսանողներին ծանոթացնել Մերձավոր Արևելքի երկրների պատմության կարևորագույն իրադարձություններին: 2. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները Մերձավոր Արևելքի երկրների արդի հիմնախնդիրների վերաբերյալ: 3.Ուսանողներին սովորեցնել պատմահամեմատական մեթոդով կապեր ստեղծել հայոց պատմության և մերձավորարևելյան տարածաշրջանի պետությունների պատմության հետ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. ***Գիտելիք*** 2. արդի միջազգային հարաբերություններում մերձավորարևելյան երկրների քաղաքականության հիմնական ուղղությունները և դրանից բխող հայ ժողովրդի քաղաքական հետաքրքրությունները, ակնկալիքներն ու հեռանկարը 3. գիտելիքներ մերձավորարևելյան տարածաշրջանի հիմնական հիմնախնդիրների, պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտության, իսլամական արմատականության, քրդական հիմնախնդրի, նավթային ու ջրային հակամարտությունների վերաբերյալ:			

	Հմտություն 1. պատմական դարակազմիկ իրադարձություններն ու երևույթները մեկնաբանելու, համեմատելու, քննարկելու, դրանց նկատմամբ սեփական կարծիք արտահայտելու ունակություն 2.պատմական հիմնախնդիրը տարբեր տեսանկյուններից դիտարկելու, դրա լուծման հնարավոր եղանակներն ուսումնասիրելու ու լուծումներ գտնելու ունակություն 3.պատմության ուսումնասիրության ընթացում նորագույն մեթոդների, հնարների, տեխնոլոգիաների կիրառման ունակություն 4.Պատմական զարգացումները և աշխարհաքաղաքական իրադրությունը վերլուծելու և ունակություն *Կարողունակություն* 1. մեկնաբանել, համեմատել, քննարկել պատմական դարակազմիկ իրադարձություններն ու երևույթները, դրանց նկատմամբ արտահայտել սեփական կարծիք 2. արտահայտել, համադրել, վերլուծել պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները, 3. ինքնուրույն նեղրում կատարել մասնագիտական ոլորտում
Դասընթացի բովանդակությունը	1. Իսրայելի պետության ստեղծումը 2. Պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտության սկիզբը 3. 1967թ. վեցօրյա պատերազմը 4. Պաղեստինյան քաղաքական և ռազմական կառույցները Լիբանանում (1958-1975թթ) Քաղաքացիական պատերազմը Լիբանանում 5. Պաղեստինի խնդիրը 1970-1980-ական թվականներին 6. Քաղաքական մթնոլորտի բարելավումը Մերձավոր Արևելքում և արաբա-իսրայելական փոխհարաբերություններում 7. Իրաքը Սադամ Հուսեյնի կառավարման շրջանում: Պարսից ծոցի պատերազմը 8. ԱՄՆ-ի ներխուժումը Իրաք, Սադամ Հուսեյնի վարչակարգի տապալումը 9. Արաբական գարունը (Եգիպտոս, Սիրիա, Եմեն)

	10. Մերձավորարևելյան կոնֆլիկտի քրդական շերտը 11. Նավթային գործոնն արաբական արևելքում 12. Ջրային հակամարտությունը Մերձավոր Արևելքում 13. Իսլամական արմատականությունը, նրա դրսևորումները Մերձավոր Արևելքում 14. Քրդական գործոնի աշխարհաքաղաքական դերը 15. Քրդական հարցի ներկա վիճակը եվ զարգացման միտումները 16. Օսլո 1 համաձայնագիրը. 17. Երուսաղեմի հիմնախնդիրը պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտությունում 18. Քաղաքական մթնոլորտի բարելավումը Մերձավոր Արևելքում և արաբա-իսրայելական փոխհարաբերություններում 19. Օսլո-2 համաձայնագիրը որպես պաղեստինյան հակամարտության կարգավորման հերթական քայլ: 20. Իսլամական արմատականությունը, նրա դրսևորումները Մերձավոր Արևելքում: Արևմտականացման վտանգը իսլամական արմատականության ակտիվացման պատճառ: Քրդարանի աշխատավորական կուսակցության (ՔԱԿ) ստեղծումը: Աբդուլլահ Օջալան: 21. Քրդական հարցի դրվածքը Թուրքիայում, Իրանում, Իրաքում, Սիրիայում: Քրդական հարցը մեծ տերությունների՝ ԱՄՆ-ի ու ԽՍՀՄ-ի դիվանագիտական հաշվարկների առարկա: 22. Քրդական ինքնավարության ստեղծումը Իրաքում: 23. Քրդական պետության ձևավորման հիմնախնդիրը. լոկալ, ռեգիոնալ և գլոբալ գործոնները: 24. Գոլանի բարձունքների խնդիրը: 25. Թրամփի մերձավորարևելյան պլանը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✓ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում,

	✓ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✓ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✓ թեստային առաջադրանք
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1.Հովհաննիսյան Ն. Արաբական երկրների պատմություն, հ.3, Եր., 2006 : 2.Հովհաննիսյան Ն. Արաբական երկրների պատմություն, հ.4, Եր., 2007 : 3.Կարապետյան Ռ., Արաբական երկրների նոր և նորագույն պատմություն, Եր., 2003 : 4.Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ, հ.26, Եր., 2007 : 5.Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների նորագույն պատմություն (Յուրևի խմբագրությամբ), Երևան, 1982: Երևան, 1982: 6.Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն Երևան, 2005: 7. Родригес А., История стран Азии и Африки в новейшее время, Москва, 2008, 8. Новейшая история стран Азии и Африки, XX век, часть 2, 1945-2000, Москва, 2004. 9. Новейшая история стран Азии и Африки, XX век, часть 2, 1945-2000, Москва, 2004. *Լրացուցիչ-* 1.Հարությունյան Կ., Պաղեստինյան հիմնախնդրի ջրային ասպեկտը, 2.Հովհաննիսյան Ն., Իրան, այաթոլլահ Խոմեյնիի դարաշրջանը, Երևան, 2004: 3.Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ, հ. 26, Եր., 2007 : 4. Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ, հ.7, 12,24, 25, 25, Երևան, 1975, 2003, 2005, 2007, 2009: 5.Պրիմակով Ե., Մի դավադրության պատմություն, Երևան, 1987: 6.Գասպարյան Ա., Նոր միտումներ Միացյալ Նահանգների մերձավորարևելյան քաղաքականության մեջ 1978-1979թթ. իրանական հեղափոխությունից հետո,Երևան, 2002:

	7. Заяц Д., Из истории арабо-азраильского конфликта, М. 2000. 8. Никитина Г., Госудатство Израиль, М. 1968. 9. Примаков Е., Анатомия ближневосточного конфликта, М. 1978. 10. Григорян Г., Позиция Сирии в ближневосточном конфликте, Ереван, 1989. 11. Холодная война 1945-1963гг., Сборник статей, М., 2003. 12.Международные конфликты, М., 1972. 13.Боронов Р., Нефть и политика США на Ближнем Востоке, М. 1977. 14.Валькова Л., Саудовская Аравия, Нефть, ислам, политика, М., 1987. 15.Герасимов О., Иракская нефть, М., 1969.